

האלייל עושה כזיב

לחזיק בתום מילחמת ששת-הימים בגדה המערבית של תעלת-סואץ, ובגדה המזרחית של הירדן, ובשטח שמצפון לדמשק. אלה ידרשו, עכשיו, לתפוס את השטחים האלה — לא מתוך שיקול צבאי טאקטי, תוך רדיפה אחרי אויב, אלא מתוך שיקול מדיני, כדי להחזיק בשטחים אלה לצמיתות. בדמיונם כבר מצטייר מימשל-צבאי-גושן ומימשל-צבאי-ארם, ואולי גם מימשל-צבאי ועמון.

אם נתפתח, הלילה, להאמין לתורה זו, נחיה דומים לזבובים הכובשים נייר-דבק. נתרקע עוד יותר ממרכזי-האוקולוסייה שלנו. נאריך עוד יותר את קווינו הצבאיים. נמרה את כוחנו הלאומי בשיכבה דקה יותר על מישטה גדול יותר. נרדוף אחרי מיקסים-שווא של תחליף לשלום.

האלייל שהזיב עלול לקום לתחייה, בצורה מסוכנת עוד יותר.

המסקנה האמיתית של יום-כיפור צריכה להיות הפוכה. היא פשוטה בתכלית המשטות: אין תחליף לשלום. השלום, והשלום לבדו, נותן ביטחון לטווח ארוך. בהעדר שלום, יש מילה מה. במילחמה יש קרבות, ויש תקופות של הפסקת-אש ורגיעה. אבל זוהי תמיד רגיעה מדומה. אחרי כל מפלה צבאית, משתדל המנוצח ללמוד, להשתפר, לחשיג נשק יותר טוב,

כאשר סוער הקרב, אין הדעת נותנה כמחשבה על העתיד. בזירת-הקרב עצמה, קיימת רק מחשבה אחת: לחזיק מעמד, לנצח. המשימה, העייפות והסכנה, דוחות כל מחשבה אחרת. בעורף שולטת הדאגה לגורל היקירים. האדם חי ממחזורי-חדשות אחת לשניה. שמועה רודפת שמועה. כל יום נראה כנצח קטן. מי יכול לחשוב על העתיד? זוהי תגובה טבעית בימי מילחמה. הלב אומר: הבה נתרכז במלאכה. נגמור את המילחמה. נשיג את הניצחון. אחר-כך נחשוב.

זוהי תגובה טבעית — אך מוטעית. במילחמה אין אף מעשה אחד שהוא צבאי גרידא. כל מעשה צבאי יוצר מצב מדיני. המצב שיחיה קיים, בשעה שש לאחר המילחמה" נוצר במילחמה עצמה. ההחלטות, המתקבלות תוך כדי מילחמה, יקבעו את דמות הדברים לא רק בטווח של ימים ושבועות, אלא גם לשנים, ולמעמים לדורות. לכן חשוב כלי-כך לנתח מה קרה, להסיק לקחים ראשונים — ולהגדיר בבירור מהן המטרות.

אין זה קל. בכל מילחמה יש רגשות של זעם ונקמה, המערמלים את המחשבה. גובר הצורך באחדות לאומית, המגבילה כל ויכוח בימי מילחמה. לא קל לחשוב, ולא קל לבטא מחשבות, כאשר רועמים התותחים ונהרגים בני-אדם יקרים.

אבל חשוב להתחיל במחשבה חדשה, זו המתבססת על לקחי המילחמה. לא כדי למתור ביקורת שלא בעיתה, ולא כדי להאשים מישהו. אלא כדי לאפשר ניהול סביר של המילחמה, והכוונה נכונה של המעשים.

עם כל הקושי שבדבר, הבה ננסה, לפחות, לעשות מאמץ.

ביום-הכיפור הזיבו האליילים. כולנו מרגישים בכך. השאלה היא: אילו אליילים? התשובה הפשוטה ביותר, וזו הנשמעת בפי רבים, היא: השלום. הנה פרצה המילחמה, משמע, השלום הזיב. הוא לא החזיק מעמד. הערבים פתחו בהתקפת-פתע. המסקנה: נפסיק-נא לדבר על השלום. מחשבה פשטנית, פשטנית מדי.

השלום לא יכול היה להזיב, כי לפני מילחמה זו, לא היה שלום. היתה הפסקת-אש. והפסקת-אש אין פירושו אלא מה שאומרות שתי המילים: האש נפסקה, אבל מצב-המילחמה נמשך.

לרבים בישראל היה נדמה שזוהו מצב אידיאלי. "לא מילחמה ולא שלום." בהעדר שלום, יכולנו להחזיק בכל הישגי המילחמה הקודמת. האויב נראה בלתי-רציני, בלתי-מוכשר, מבוטל. אפשר היה להתעלם ממנו.

כך נפוצה הסיסמה שבעצם, "כבר הושג השלום." שבכלל אין צורך בשני צדדים כדי שיהיה שלום. די בכך שאנחנו נחליט שיש שלום.

שמענו את דבריו של משה דיין, של יצחק בן-אחרון ושל רבים אחרים. יש כבר שלום בפועל. בשטחים המוחזקים נוצרה, "מציאות של שלום." בין ישראל וארצות-ערב נוצר, "שלום בלתי-רשמי." אין טעם לחתור לשלום רשמי. זה מיותר, ואמילו מוזיק, מפני שזה מפריע לשלום שהוא כבר קיים.

היום ברור לגמרי שכל אלה היו דברי-הבל מסוכנים. הפסקת-אש אינה תחליף לשלום. הערבים לא השלימו עם המציאות שנוצרה במילחמת ששת-הימים. הפסקת-אש, גם כשהיא נמשכת שש שנים ורבע, אינה שלום. כל מי שחשב אחרת, היה צריך להכות על חטא ביום-כיפור. לפחות מול הראי.

ב-1948 היו לנו הפגנות. לאחר מכן היתה שביתת-נשק. לאחר מכן היתה הפסקת-אש. כל אלה הם סוגים שונים של מצב-מילחמה.

השלום פירושו: מצב ששני הצדדים מוכנים לקבלו ברצון, ורואים בו מצב של קבע, שלום כזה לא היה קיים ערב יום-הכיפורים. הוא לא היה קיים מעולם בימינו ובין הערבים.

ומכיוון שלא היה קיים, הוא לא יכול היה להזיב.

השלום לא היה קיים, וממילא לא הועמד במבחן. במבחן הועמדו התחליפים לשלום. התחליפים שחוצעו לנו כסחורה מעולה, הטובה יותר מן השלום.

אחרי מילחמת 1967, נאמר תחילה שעלינו להחזיק בקווי הפסקת-האש כל עוד לא הושג שלום. שלא נסוג מהם, עד אחרי שקם שלום בפועל, שלום שיעניק לנו ביטחון.

זה היה הגיוני. כולנו דגלנו בגישה זו. שוחרי-השלום הקיצוניים תמכו בה לא פחות מאשר האנשים שזילזלו בשלום, שלא ראו בו צורך ממשי.

גישה זו היתה נכונה — בתנאי שבאותה שעה יתנהל מאמץ רציני להשגת שלום של פשרה. כשלבי-ביניים זמני, עד לשלום, היה צורך להחזיק בקווי הפסקת-האש. שלב זה היה צריך להישמך כמה חודשים, אולי שנה-שנתיים, אך לא שש שנים ורבע. אולם ביתניים קרה אצלנו משהו. נולד אצלנו אלייל.

האלייל חלשב באדרת מפתח מאד. קראו לו: "גבולות-ביטחון". החל בראש-הממשלה וכלה באחרון התוכים בכנסת, שמענו את המיומון שוב ושוב, עד בוש.

הבה נזכור מה נאמר לנו. חשוב לזכור, כדי שלא ניפול שנית לתוך אותה מלכודת. כך נאמר: דרושים לנו גבולות שירתיעו את הערבים מלתקוף אותנו שנית. אם לא נשיג גבולות כאלה, יתקיפו אותנו הערבים כל כמה שנים.

אילו גבולות? גבולות הרחוקים ככל האפשר מריכוזי האוכלוסייה הישראלית. היה יוכוח בין שוחרי גבולות-הביטחון על המקום המדויק של הגבול הרצוי. שורטטו הרבה מפות, תוך הכרזה שאין משרטטים מפות. מישהו היה מוכן להתרחק יותר מקווי הפסקת-האש, ומישהו היה מוכן להתרחק פחות.

עד דבר אחד לא היה ויכוח: שקווי הפסקת-האש עצמם הם גבולות-ביטחון האדיאליים. שהרי הם הרחוקים ביותר מתל-אביב, וירושלים וחיפה.

הם היו צריכים להבטיח לנו הפסקת-אש ניצחית. הם היו צריכים להרתיע את הערבים מכל מחשבה על מילחמה חדשה. הם היו צריכים לשים קץ לסיוט של "מילחמה חדשה אחרי כל כמה שנים."

כך אמר האלייל. והאלייל הזה הזיב.

בוודאי, יימצאו גם אחרי מילחמה זו (ואולי עוד במהלך המילחמה עצמה) אנשים שיאמרו את החיפך. הם יאמרו: קווי הפסקת-האש הזיבו מפני שלא היו די רחוקים. היינו צריכים

גבול הביטחון האידיאלי: מעוז קו בר-לב בתעלה

כדי לחזור אל זירת-הקרב ברגע הנוח לו ביותר, ולהטות את כפות-המאזניים לטובתו. רק השלום לבדו יכול לשים קץ לחיזיון הזה, השולט בחיינו: "מילחמה כל כמה שנים." שבע שנים בין סיבוב א' וב'. פחות מ-11 שנים בין סיבוב ב' וג'. שש שנים ורבע בין סיבוב ג' וד'.

זהו מחזור-הדמים, שימשיך לשלוט בחיי המרחב הזה, אם לא יקום שלום. שום אלייל לא ימנע זאת. שום גבול-ביטחון אינו מרתיע. גבול-הביטחון האידיאלי, שלאחר ששת-הימים, הרתיע את הערבים פחות זמן מאשר הגבול האנטי-ביטחוני שלאחר מיבצע-סיני, למרות שבשש השנים האחרונות הגדלנו פי פמה וכמה את תקציב-הביטחון ואת כוח-האדם הביטחוני.

המטרה של מילחמה זו, מצדנו, צריכה להיות: שלום. לא שטחים חדשים, אלא שלום. במטרה זו יש לנהל את המילחמה עצמה, ולכוון את הדברים למחרת היום. היעד הצבאי הוא, כמובן, להדוף את צבאות-ערב שתקפו את צה"ל. על כך אין ויכוח.

את הדיבורים על "שבירת עצמות", "למידת לקח שלא יישכח" וכיוצא באלה — יש לנגוה. הם שייכים למילון שהיה שייך, עד כה, לאויב. אין הוא חולם את האופי הלאומי שלנו, ואין הוא משקף את מטרותנו הלאומיות.

יש צורך להדוף את האויב, ולהוכיח לו שלא יוכל למגר אותנו באמצעים צבאיים. זה חיוני. אבל אין לנו עניין להשפיל את האויב. כבר נוכחנו לדעת שאויב מושפל אינו שותף נוח למאמצי-שלום.

במהלך הפעולה הצבאית, נכבשים שטחים. שטחים אלה אינם מטרה בפני עצמם. הם, כשלעצמם, לא קירבו שלום ולא יעניקו ביטחון.

קיים סיכסוך היסטורי בינינו ובין העולם הערבי. סיכסוך זה נמשך כבר שלושה דורות, והיו בו סיבובים מילחמתיים רבים. תנשק הולך ומשתפר מסיבוב לסיבוב, והטווחים שלו חולכים וגדלים.

עלינו לאתר את שורשי הסיכסוך הזה. עלינו לטפל בהם. יש עשרות מרכיבים לבעיניה. המרכיב הגיאוגרפי הוא רק אחד מהם, והוא רחוק מלהיות החשוב ביותר.

לא אנחנו יזמנו סיבוב זה. הוא בא עלינו בחטף. אבל עלינו לנהל אותו לא רק בכוח, בתקיפות, בהחלטה נחושה לנצח — אלא גם בתבונה, ובהחלטה נחושה להשיג סוף-סוף שלום.

עלינו להימנע ממעשים העלולים ליצור בעיות חדשות, ולהחריק את המילחמה. בשעה שש לאחר המילחמה צריך היעד להיות: להשיג שלום לאלתר, כדי שסיבוב זה יהיה האחרון.